

Academisch historisch onderzoek en de lokale erfgoedhouder: het waarom van een relatie die er niet is

Op 18 maart vond in het Antwerps Provinciehuis een studiedag plaats over de registratie van erfgoed bij lokale erfgoedhouders. Erik Aerts was uitgenodigd zijn visie te geven op de verhouding tussen academici en lokale erfgoedhouders. Hier volgt een licht bewerkte tekst van zijn voordracht.

Hoe de relatie samenvatten tussen enerzijds het historisch onderzoek aan onze Vlaamse universiteiten en anderzijds de plaatselijke erfgoedhouders zoals heem-, geschied- en oudheidkundige kringen, archeologische verenigingen en volkskundige genootschappen, documentatiecentra en thematische erfgoedcentra¹? Het ietwat radicale antwoord in de ondertitel zal sommigen verbazen of zelfs verbijsteren, maar er zijn enkele gemakkelijke excuses. In de eerste plaats ben ik verplicht te veralgemenen. Ik ben immers niet vertrouwd met wat er in alle departementen, subfaculteiten, vakgroepen en afdelingen geschiedenis aan al onze Vlaamse universiteiten gebeurt. Wat volgt, is een persoonlijk credo gevoed door mijn eigen ervaring aan het departement – sinds begin 2006 subfaculteit – Geschiedenis van de KU Leuven. Verder had ik het voorrecht jarenlang een dubbel leven te leiden. Eerst als archiefinspecteur in het Algemeen Rijksarchief te Brussel, nadien als diensthoofd van het Rijksarchief Antwerpen heb ik allerhande lokale verenigingen van dichtbij leren kennen. Zoals de meeste van mijn oud-collega's archivariissen en conservators werd ik diepgaand beïnvloed, zij het niet altijd even gecharmeerd, door de razendsnel aan populariteit winnende erfgoed-idee². Met een aantal van deze verenigingen maakte ik kennis omdat zij zelf hoeder van openbaar erfgoed waren en daarom vielen onder de archiefwet en het toezicht van het Rijksarchief. Andere verenigingen werkten ijverig aan de ontsluiting van erfgoed binnen het Rijksarchief zodat vormen van samenwerking of taakafbakening zich opdrongen.

En natuurlijk schuilt er in die radicale ontkenning een lichte vorm van overdrijving. Links en rechts zijn er wel degelijk contacten of zelfs vormen van samenwerking. Een eerste voorbeeld is de aantrekkelijke 'Regionale beeldbank' van de 'interessantste, oudste en/of waardevolste' foto's, postkaarten, pentekeningen en andere afbeeldingen, een initiatief van de Erfgoedcel Mechelen samen met de stads- en gemeentearchieven, documentatiecentra en cultuurdiensten van Mechelen, Lier, Duffel, Heist-o/d-Berg en Putte³. Deze digitale collectie wordt aan de universiteiten eveneens

ERIK AERTS is hoogleraar KU Leuven
subfaculteit Geschiedenis
erik.aerts@arts.kuleuven.be

geregeld bevestigd. Maar misschien is het tekenend dat de Beeldbank voornamelijk als illustratiemateriaal bij en niet ter ondersteuning van wetenschappelijk werk wordt gebruikt? Voorts gaat het hier om een initiatief van plaatselijke erfgoedhouders van enig kaliber, zoals de stadsarchiefdiensten van Mechelen en Lier, erfgoedhouders die door hun historische achtergrond, financiële armslag, institutionele stabiliteit en continuïteit, performantie en dies meer de lokale kringen en verenigingen, die hier centraal staan, ver overschrijden. Ook andere voorbeelden van samenwerking tussen universiteiten en plaatselijke erfgoedverenigingen kunnen worden geciteerd. Zo loopt er al enkele jaren een interessant project tussen de 'Zonnebeekse heemvrienden' en de Kulak, gesubsidieerd door onder andere de gemeente, de provincie en de Vlaamse Gemeenschap, voor de digitale ontsluiting van het archief van de voormalige plaatselijke augustijnenabdij⁴. Meer beperkte, maar ook meer frequente vormen van contact kunnen worden afgeleid uit het feit dat sommige academische historici lid zijn van een lokale kring of vereniging, geregeld voordrachten geven op plaatselijk niveau terwijl anderen sporadisch publiceren in lokale tijdschriften.

Met de beste wil van de wereld kan ik in deze versnipperde raakpunten en doorgaans vluchtige contacten geen relatie bespeuren. Daarvoor blijft het allemaal te onsystematisch, uitzonderlijk, vrijblijvend, onevenwichtig ook. Een hechte en duurzame samenwerking is iets heel anders. Ik wil de belangrijkste oorzaken achterhalen waarom die relatie tussen het academisch onderzoek en het lokale erfgoedland-schap en meer bepaald de erfgoedhouders, zo weinig uitgesproken of zichtbaar is en in vele gevallen, conform mijn uitgangspunt, gewoon niet bestaat.

Registratie, een absolute vereiste

Een echte relatie heeft pas kans op slagen als beide partners elkaar terdege kennen. Nu zijn het niet zozeer de lokale erfgoedverenigingen die aarzelen om het pad naar de universitaire wereld te bewandelen. Het probleem lijkt veeleer dat academische historici de weg niet inslaan naar het lokale erfgoedlandschap. Dit heeft minder met onachtzaamheid dan met niet-vertrouwdheid te maken. Allereerst toont de wereld van de plaatselijke erfgoedhouders zich als verrassend bont en heterogeen. Dé plaatselijke erfgoedhouder blijkt gewoon niet te bestaan. Met enige goede wil zijn twee grote groepen te onderscheiden die uiteraard nog kunnen worden onderverdeeld in subgroepen.

Bij de eerste groep overheerst het aspect *vrijtijdsbesteding*. De hoofdintentie is het beoefenen van een hobby en het sociale aspect. Bestuur en leden willen geregeld gezellig bij elkaar komen, het sociale weefsel versterken, informatie uitwisselen, regelmatig een bezoek brengen of een uitstap doen, gevolgd door een goede koffietafel. Soms wordt een gastspreker uitgenodigd en minstens eenmaal per werkjaar worden de activiteiten op gepaste wijze afgesloten met een diner, waarvan de kwaliteit recht evenredig is met de toestand van de clubkas. Kortom, het contact primeert. Deze verenigingen liggen er niet wakker van dat het resultaat van hun inspanningen nauwelijks wordt erkend, geapprecieerd en gevaloriseerd door de hoge academische regionen.

Een andere groep legt de *lat voor de leden een stuk hoger*. Gezelligheid en sociaal contact zijn hier uiteraard niet taboe, maar zijn toch ondergeschikt aan een hoger ideaal: de kennis van het lokale erfgoed, de plaatselijke geschiedenis, de heem- en volkskunde, de archeologie. In deze groepen wordt veel tijd en arbeid en soms kapitaal geïnvesteerd in het exploreren van een wetenschappelijk studieobject. Die studie beperkt zich niet enkel tot het nauwkeurig rapporteren, vaak in een eigen tijdschrift, maar ook tot het bewaren van erfgoed, in de letterlijke zin van het woord. Dat kan in een eigen ledenlokaal, vaak een kamer van het gemeentehuis, het administratief centrum of de plaatselijke scholen, soms de zolder of de kelder van de voorzitter, secretaris, penningmeester of archivaris-conservator, een enkele keer in een heus museum. Bij deze erfgoedhouders leven vaak wel frustratie en irritatie omdat de Wetenschap (met grote W) de weg niet vindt naar hun realisaties en prestaties.

Registratie, het catalogiseren van deze grote verscheidenheid van plaatselijke erfgoedkringen, is daarom een absolute vereiste. Die registratie kan niet ver genoeg gaan. Aan simpele – al dan niet elektronisch voorgestelde – lijsten van de verenigingen zelf hebben we niet veel. Dankzij de inspanningen van het vroegere Gemeentekrediet wist men een kwarteeuw geleden reeds welke lokale erfgoedhouders er in Vlaanderen actief waren⁵. Weliswaar is er in die kringen veel beweging en verschuiving, maar de bekende 'Vlabidoc' of de *Vlaamse archief-, bibliotheek- en documentatiegids*, brengt tegenwoordig om de twee jaar deze dynamiek in kaart⁶. Om het wetenschappelijk onderzoek

feilloos naar de verschillende erfgoedhouders te kanaliseren, volstaat zo'n gids niet. Wat de wetenschappelijke onderzoeker nodig heeft, zijn gedetailleerde inventarissen, in welke vorm ook, van erfgoed dat bewaard wordt, van historische bronnen in de meest ruime zin van het woord: teksten in de eerste plaats, naast afbeeldingen, voorwerpen en klanken... Twee zaken lijken me daarbij van wezenlijk belang:

- de inventarisering moet verder gaan dan een generische registratie op basis van aard en uitzicht van de stukken. Een inhoudsgerichte beschrijving naast informatie over de datum of chronologische begrenzing en de omvang van het materiaal, lijken een onmisbare aanvulling. Gelukkig is er de laatste jaren een kentering opgetreden. Wie er bijvoorbeeld de lijsten op naslaat van door de Vlaamse Gemeenschap uitgekeerde subsidies voor ICT-ontsluiting van bestanden, stoot meer en meer op plaatselijke vzw's die mee dankzij de subsidies hun patrimonium elektronisch toegankelijk maken;
- de inventarisering zou centraal ter beschikking moeten worden gesteld. Heel wat lokale erfgoedhouders hebben al met een bewonderenswaardige inzet pogingen ondernomen om het erfgoed of een deel ervan in het eigen ledenblad, tijdschrift, blad van de gemeente en de laatste jaren meer en meer op een eigen webstek, toegankelijk te maken. Dat is leuk, vooral voor de eigen leden, maar met permissie, in die veelheid is er geen kat die haar jongen terugvindt.

Wat het departement Cultuur van de provincie Antwerpen in samenwerking met onder meer Heemkunde Gouw Antwerpen in maart 2006 met gepaste trots voorstelde⁷, komt voor een aanzienlijk deel tegemoet aan de hoger geslaakte verzuchtingen: een centrale databank, niet enkel van erfgoedhouders, maar van erfgoed. In 2005 brachten drie medewerkers binnen het 'Project Registratie van het documentair Erfgoed bij lokale Erfgoedhouders in de Provincie Antwerpen' alle lokale kringen en verenigingen in die provincie een bezoek om de 'verborgen schatten' te registreren die bij deze erfgoedhouders worden bewaard. Zo ontstond een eerste status quaestionis, "*een instrument (...) dat het zoeken in de diverse collecties overzichtelijker en makkelijker maakt*" en dat de pretentie heeft "*de wetenschappelijke wereld kennis te laten maken met de onderzoeksmogelijkheden en rijkdommen van het bezit van lokale erfgoedhouders*"⁸. De publicatie mist een uitgebreide *index rerum*, maar dit euvel wordt meer dan goedgemaakt door de website die op hetzelfde ogenblik werd gecreëerd⁹ en waar onder de knop 'repertorium' uitgebreid gezocht kan worden op archiefbestanden of -bescheiden, audiomateriaal, boeken en monografieën, digitale bestanden, doodsprentjes, foto's, kaarten en plannen, kranten en weekbladen... Per erfgoedhouder zijn er downloadbare en uitgebreide enquêteformulieren, voor sommige erfgoedhouders – jammer genoeg nog te weinig – ook toegangen ('inventarissen' genoemd). Tevens werden de documentaire collecties ingevoerd in de Archiefbank Vlaanderen¹⁰.

Deze centrale databank is een belangrijke stap in de goede richting want hij draagt in niet geringe mate bij tot de identificatie en identiteitsversterking van één van de beide

partijen. Voor een aantal plaatselijke erfgoedhouders is de beschrijving van het bewaarde documentaire erfgoed al erg gedetailleerd. Op basis van de cijfers van de projectmedewerkers heeft de databank voor de uitwerking de volledige steun mogen ontvangen van de betrokkenen in het veld: meer dan 80 % van de gecontacteerde verenigingen bleek bereid tot medewerking¹¹. Het valt te verhoppen dat in de nabije toekomst de resterende 20 % ook kan worden overtuigd om het bewaarde erfgoed te laten registreren. Tevens druk ik de wens uit dat de indrukwekkende registratiecampagne mag worden gevolgd door een al even indrukwekkende ontsluitingsactie. Met het 'bedroevende'¹² niveau van inventarisatie in het achterhoofd blijkt zo'n onderneming broodnodig.

Pendelbeweging binnen de geschiedschrijving

Jammer genoeg zou het naïef zijn te veronderstellen dat zelfs met een volledige registratie en inventarisatie van het plaatselijk erfgoed academici plots massaal de weg naar de nieuw ontsloten schatten zouden vinden. De afwezigheid van een duurzame relatie heeft niet enkel te maken met een gebrekkige identificatie, maar bovendien met steeds wisselende interesses bij de academische partner. Zoals zoveel verschijnselen blijkt ook historiografische belangstelling onderhevig aan cyclische schommelingen.

Midden jaren 1960 was in een belangrijk wetenschappelijk werk de uitspraak te lezen dat in het algemeen de lokale historicus *"meer goed gedaan heeft dan hij schade kon berokkenen"*¹³. Dertig jaar later wordt onomwonden beweerd dat er aarde kleeft aan de pen van de historicus¹⁴. De decennia na de Tweede Wereldoorlog stonden in het teken van de triomf van het cijfer en het koele getal¹⁵. Historici meenden met behulp van indrukwekkende cijferreeksen en statistische technieken de historische realiteit te kunnen vatten en verklaren. Hoewel de cliometrie van de *New Economic History* in Europa lang niet zo populair was als in het thuisland de VS, bleek haar invloed voldoende groot om het geloof in de cijfermatige en seriële aanpak van de geschiedenis te verankeren. Om in de gereconstrueerde tijdreeksen een aantal recurrenties en wetmatigheden te Reveleren en om de variabelen binnen indrukwekkende modellen operationeel te houden, moesten plaatselijke uitzonderingen en regionale verschillen vaak letterlijk worden weggecijferd. Een reactie kon niet uitblijven. Binnen de historische antropologie en vernieuwde cultuurgeschiedenis die begin jaren 1980 overal snel veld wonnen, bleek plots geen plaats meer voor wereldvreemde statistische reeksen. Die waren immers zo gegeneraliseerd en geaggregeerd dat zij geen voeling meer hadden met de concrete mensen van vlees en bloed. Kwantificatie, serialisatie en statistische abstractie waren in de ogen van deze historici een gruwel. In de plaats daarvan beleden zij hun geloof in de kwalitatieve aandacht voor het specifieke, concrete, vaak persoonlijke element op micro-niveau. Niet langer abstracte parameters en wereldvreemde trends, maar een hoge mate van levensechte inleving van plaatselijke toestanden stond voortaan centraal¹⁶.

Zo heeft de pendelbeweging binnen de historische wetenschap opnieuw aandacht gecreëerd voor het plaatselijke, vertrouwde kader waarin het grote geschiedenisverhaal kan worden geschreven. Lokale geschiedenis zit de laatste tijd bijgevolg erg in de lift en kan rekenen op een omvangrijke en sociologisch heterogene groep van belangstellenden¹⁷. Op die manier beschouwd, ziet de recente historiografische evolutie er goed uit voor de lokale erfgoedverenigingen die zich van oudsher en bij uitstek toeleggen op het cultiveren van de plaatselijke historische akker. Maar ik haast me om het optimisme te temperen. Eerst en vooral blijken deze verenigingen niet de enige erfgoedhouders te zijn en ondervinden zij in toenemende mate concurrentie (daarover meer in het derde punt). Verder betekent de hernieuwde belangstelling voor de lokale geschiedenis geenszins dat de historicus in die lokale context op zoek is naar de zoveelste variant op een zelfde thema. Concreet: wat hij op *plaatselijk* vlak zoekt, moet iets bijbrengen tot de *algemene* historische realiteit, d.w.z. typisch zijn voor de lokaliteit waar de bron wordt bewaard en waaruit zij afkomstig is. Op die manier krijgt het materiaal inderdaad een meerwaarde: wat maakt het aangetroffen materiaal en de daaraan gerelateerde verschijnselen uniek, waarin verschilt het van wat op andere plaatsen wordt bewaard, in welke mate leveren de verschillen en gelijkenissen een verklarende dimensie van het studieobject in zijn totaliteit? Elke lokale erfgoedvereniging zou daarom haar eigen troeven moeten uitspelen, in de verf zetten waarin het bewaarde en bestudeerde erfgoed zich onderscheidt, zich uniek maakt.

Een voorbeeld¹⁸. Een geïsoleerd grond- of landboek uit Sint-Amands in Klein-Brabant, hoe kostbaar dit archiefstuk ook is, zal niet kunnen rekenen op overweldigende belangstelling uit academische milieus voor een wetenschappelijk project of voor hoogstaand onderzoek met het oog op presentatie van de resultaten op een internationaal forum. Zelfs al zou men met veel inspanningen via het grondboek tot een betrouwbare inventarisatie kunnen komen van de rurale leefwereld, namelijk grondbezit en grondbewerking, bodemgebruik, veestapel e.d. in een bepaalde periode in dat dorp aan de Schelde¹⁹. Interessant voor de academische wereld wordt het pas wanneer het grondboek zou bijdragen tot de reconstructie van de leefwereld van de steenovens aldaar. Het stukje erfgoed wordt dan immers iets typisch voor de streek, krijgt extra glans omdat het iets reveleert over een stukje verleden dat elders niet aanwezig was. Goede academische historici (zijn er andere?) zijn immers geen antiquairs of verzamelaars, geïnteresseerd in erfgoed op zich, ze zijn geïnteresseerd in de informatie, de data die in erfgoed aanwezig zijn. Nogal wat lokale erfgoedverenigingen stellen precies hun erfgoed voor zoals een antiquair: met nadruk op de kostbare aspecten van de bron, en niet van de informatie.

Maar als een landboek van Sint-Amands niet aantrekkelijk is voor toponderzoek, kan het misschien wel uitstekende diensten bewijzen bij de opleiding tot historicus? Universiteiten zijn niet alleen centra waar onderzoek wordt verricht, maar ook instellingen waar onderwijs wordt verstrekt. Concreter: als de historici zelf aan de universiteiten, om de hoger

toegelichte redenen, geen interesse hebben in het erfgoed dat bij plaatselijke erfgoedhouders aanwezig is, kunnen zij misschien hun studenten *en masse* ernaartoe sturen? Dat brengt me tot een derde en laatste punt.

De academische praktijk

Dat academici in afnemende mate publiceren in lokale tijdschriften, is zeker niet de schuld van de plaatselijke erfgoedverenigingen zelf, maar heeft te maken met verscherpte verwachtingen binnen de academische research. De laatste jaren is in de Vlaamse universiteiten een Angelsaksische trend binnengewaaid die vooral vorm had gekregen in de exacte en biomedische wetenschappen: publiceren in de A-tijdschriften. De Vlaamse Interuniversitaire Raad (Vlir) heeft in overleg met de diverse universiteiten voor verschillende specialisaties, waaronder geschiedenis, een soort classificatie (*ranking*) opgesteld van A-, B- en C-tijdschriften. Voor een groot deel volgt de classificatie voor geschiedenis de *European Reference Index for the Humanities* (ERIH) van de European Science Foundation. Tijdschriften worden er onderverdeeld in drie groepen. Bovenaan staan onbetwist de A-tijdschriften: een veeleer bescheiden kranjsje van internationale tijdschriften, met evenwel een uitstekende reputatie onder wetenschappers en met een sterke impact, d.w.z. met onderzoeksresultaten die veelvuldig en over de hele wereld worden geciteerd. Dergelijke tijdschriften hebben een internationaal samengestelde redactie die voor de beoordeling van de artikels bovendien een beroep doet op een eveneens internationaal team van specialisten. Zij brengen hun streng advies anoniem uit (*fully peer review*). Een trap onder de selecte club van de A-tijdschriften staan de B-tijdschriften. Zij hebben een goede (en dus niet langer een uitstekende) reputatie en hun impact is kleiner. Anonieme beoordeling door internationale experts is niet langer de regel en wordt in de praktijk vaak vervangen door een evaluatie van de gezamenlijke redactie. In deze categorie komen de meeste nationale tijdschriften voor. Wat niet thuishoort in voorgaande categorieën, komt terecht in een soort afvalbak, de C-tijdschriften. Het gaat om publicaties met een louter regionaal en plaatselijk belang, vaak populariserend en zonder dat de artikels echt werden beoordeeld. Vanzelfsprekend worden aan artikels in deze drie groepen tijdschriften ook drie verschillende waarderingscijfers toegekend. Voor een academisch historicus is het daarom van belang om zoveel mogelijk te publiceren in A- en B-tijdschriften.

Een kleine steekproef toont aan dat deze trend alvast duidelijk is ingezet. Voor een aantal collega's in de onderzoekseenheden Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aan de subfaculteit Geschiedenis van de KU Leuven heb ik voor de laatste vijf jaren nagegaan welk aandeel van hun wetenschappelijk werk in plaatselijke tijdschriften is terechtgekomen. Zelfs als ik daarbij het begrip plaatselijk tijdschrift vrij ruim hanteer, blijkt dat aandeel voor de zeven collega's, waarvan ik de gegevens op het web terugvind, onder de 10 % te liggen. Het valt te verwachten dat dit percentage

de volgende jaren, en niet enkel aan de Leuvense universiteit, verder zal teruglopen.

Maar goed, als de professoren zelf niet meer willen/kunnen publiceren in de bladen van lokale erfgoedhouders, waarom dan niet systematisch hun studenten voor een goede verhandeling gestuurd naar het materiaal dat ter plekke wordt bewaard? Hier gooit de Bama-hervorming, de grootscheepse reorganisatie van het klassieke universitaire onderwijs tot drie bachelorjaren en één masterjaar, roet in het eten. Binnen de Bama-hervormingen zullen er andere eisen aan de verhandeling worden gesteld dan aan de klassieke 'thesis'. Vroeger nam de redactie van deze doorgaans kloeke monografie in de praktijk de vorm aan van een monocultuur van haast twee jaar. In de nieuwe opleidingsstructuur zal de masterproef op één jaar moeten worden gemaakt omdat er in het derde bachelorjaar – een afstudeerjaar – ook een verhandeling (paper) wordt geëist. Je kunt je als professor-promotor bijgevolg minder dan ooit permitteren om studenten maanden het terrein te laten verkennen op zoek naar een onderwerp met interessant bronnenmateriaal. Ook studenten zullen, meer dan vroeger, thema's prefereren waarvoor ruim documentatie bestaat die gemakkelijk toegankelijk en raadpleegbaar is. Laat echter net hier het schoentje wringen. Want zelfs de lokale erfgoedverenigingen met (a) interessant documentair erfgoed in bewaring dat (b) bovendien geregistreerd en (c) grotendeels geïnventariseerd is, lijden vaak onder manco's als weinig soepele openingstijden en minder uitgebouwde faciliteiten (bv. kopieer- en scantoe-stellen, een ontwikkelde handbibliotheek). Vanzelfsprekend is dat niet als een verwijt bedoeld aan het adres van de verenigingen die het allemaal met vrijwilligers en weinig middelen moeten rooien. De verleiding voor de 'klant' om naar de grotere broer, de talrijke rijks-, stads- en gemeentearchieven, te hollen wordt dan echter groot. Vooral omdat deze instellingen de laatste jaren dienstbetoon en klantvriendelijkheid hoog in het vaandel voeren²⁰.

Rest de vraag waarom zo weinig academische historici hun expertise, kennis en ervaring ter beschikking stellen van plaatselijke erfgoedverenigingen²¹. Dienstverlening wordt inderdaad naast onderzoek en onderwijs aan de Vlaamse universiteiten gevaloriseerd. Zo bevat de uitgebreide 'vragenlijst over wetenschappelijk onderzoek, onderwijs en dienstverlening'²², die elke kandidaat voor een aanstelling tot lid van het zelfstandig academisch personeel aan de Leuvense universiteit moet invullen, uitdrukkelijk een derde luik over 'dienstverlening'. Hierin worden inlichtingen gevraagd over 'adviesverlening', 'expertise voor derden', 'activiteiten in wetenschappelijke verenigingen en instellingen', 'bijdragen tot wetenschapsverspreiding of -popularisering'. Bij de uiteindelijke valorisatie en evaluatie van de onderzoeker wegen dergelijke activiteiten echter veel minder zwaar door. Laat ik het zo stellen dat een jonge docent die zijn energie stopt in de ordening van het archief van de plaatselijke heemkundige kring heel lang docent zal blijven. Voor een goede voortgang van zijn academische loopbaan moet hij heel andere prestaties kunnen voorleggen. Artikels in A-tijdschriften bijvoorbeeld.

Besluit

Het voorgaande overzicht presenteert een bescheiden lijstje van knelpunten die verhinderen waarom de professionele, academische onderzoeker en de plaatselijke erfgoedbe-waarder elkaar veel te weinig en vaak zelfs nooit ontmoeten. Hoewel dikwijls zo geïnterpreteerd, is het geringe engagement of de zuinige belangstelling vanuit de academi-sche wereld niet het gevolg van onwil of misprijzen. Volgens mij moet de oorzaak zowel worden gezocht bij een aantal academische structuren en gewoontes als bij de organisatie van de plaatselijke erfgoedhouders. Aan academische zijde valt de nadruk meer en meer op publicaties in internationale tijdschriften en scoort dienstverlening beduidend zwakker dan onderzoek en onderwijs. Aan de kant van de erfgoed-houders wordt men niet zelden geconfronteerd met een minder geslaagde voorstelling van de onderzoeksmogelijk-heden en met een gebrekkige ontsluiting en toegankelijkheid van het bewaarde materiaal.

Noten

Met dank aan Petra Vanhoutte, Dirk Van Nijverseel en vooral Chantale Merckaert.

- Over dit begrip http://www.lokaalerfgoed.be/pdf/Couleur_locale.pdf alsook Geuens, Kevin, Vanhoutte, Petra en Van Nijverseel, Dirk, *Bewaren wat anders verdwijnt: erfgoedhouders in de provincie Antwerpen*. - Antwerpen, 2006; p. 21-22.
- Enkele bedenkingen heb ik geformuleerd in een voordracht op de Brabantse archivarissendag gewijd aan het thema 'Archieven solitaire instellingen of Erfgoedcentra?' te Lier op 29 november 2002 (samenvatting op <http://www.kapa.be/documenten/V112902.DOC>) en in *De Standaard* (25 april 2006). Soortgelijke bekommernissen en verzuchtingen leest men onder meer bij De Munck, Bert, *Geschiedenis is meer dan erfgoed*, in: *De Standaard*, (21 april 2006) en bij Put, Eddy, *Het geloof van de archivaris*, in: *Tijdingen uit Leuven*, (2005) 3; p. 18-22.
- <http://www.beeldbankmechelen.be/> Soortgelijke initiatieven zijn: <http://www.beeldbankbrugge.be/> of <http://www.beeldbankgent.be/>, <http://www.beeldbankoostende.be/>, <http://www.beeldbankwaasland.be/> en <http://www.sincfala.be/beelden-bank/zoekeninbeeld.php>.
De website <http://www.geheugenvanieper.be/index.html> ontsluit behalve beeldmateriaal ook historische kranten.
- Het Nieuwsblad*, (16 september 2004) en <http://www.heemkring-zonnebeke.be/activiteiten.htm>
- Zie De Coninck, Ludwine, *Lokale en regionale verenigingen en tijdschriften voor geschiedenis, archeologie en folklore. Repertorium*. - Brussel, 1982. - Gemeentekrediet van België. *Driemaandelijks tijdschrift 141, bijvoegsel; Idem, Lokale en regionale verenigingen en tijdschriften voor geschiedenis, archeologie en folklore. Repertorium*. - Brussel, 1992. - Gemeentekrediet van België. *Driemaandelijks tijdschrift 181, bijvoegsel*.
- De 7de, volledig herziene uitgave 2007 verschijnt najaar 2006*.
- Zie ook de voorstelling van het project in dit nummer.
- Geuens, Kevin, Vanhoutte, Petra en Van Nijverseel, Dirk, *Verborgenschatten: repertorium van lokale erfgoedhouders in de provincie Antwerpen*. - Antwerpen, 2006; p. 21 en 22.
- <http://www.lokaalerfgoed.be/>.
- Geuens, Kevin, Vanhoutte, Petra en Van Nijverseel, Dirk, *Verborgenschatten*; p. 22. Zie verder de bijdrage van G. Kwanten op de studiedag, elektronisch beschikbaar als <http://www.lokaalerfgoed.be/pdf/Archiefbank-Vlaanderen.pdf>. Voor de *Archiefbank Vlaanderen*, een register van privaatrechtelijke archieven, zie: <http://www.archiefbank.be/>.
- Geuens, Kevin, Vanhoutte, Petra en Van Nijverseel, Dirk, *Bewaren wat anders verdwijnt*; p. 43.
- Naar het woordgebruik van Geuens, Kevin, Vanhoutte, Petra en Van Nijverseel, Dirk, Bewaren wat anders verdwijnt*; p. 53.
- Van Uylven, Raymond, *Stadsfinanciën en stadseconomie te Leuven van de Xlle tot het einde der XVIe eeuw*. - Brussel, 1961; p. V.
- Van den Broeck, André, *Lierke Plezierke: vrijetijdscultuur te Lier en omgeving tijdens de tweede helft van de achttiende eeuw*. - Brussel, 1994, 1; p. 15. - *Onuitgegeven licentiaatsverhandeling VUB, departement Geschiedenis*.
- Uitgebreide voorbeelden bij Van der Wee, Herman en Delbeke, Jos, Quantitative Research in Economic History after 1945*, in: *Fremdling, Rainer en O'Brien, Patrick K. (red.), Productivity in the Economies of Europe*. - Bamberg, Stuttgart, 1983; p. 11-29.
- Een goed overzicht brengt Soly, Hugo, Geschiedenis in de jaren tachtig: wetenschap of verhaal?*, in: Venckeleer, Theo en Verbeke, Werner (red.), *Cultuurwetenschappen in beweging*. - Leuven, Antwerpen, 1992; p. 34-43. *Voor het succes van de historische antropologie: Burke, Peter, Stadscultuur in Italië tussen renaissance en barok*. - Amsterdam, 1988; p. 15-17.
- Jacobs, Marc, *Lokale geschiedenis, erfgoedverenigingen en gemeentelijk cultuurbeleid: een echografie*, in: *De Kepper, Miek en Plas, Hilde (red.), Cultuur & vrije tijd, een lokaal praktijkboek*. - Brussel, 2003; p. 13-23 (losbladig).
- Geïnspireerd door Hooghe, Filip, Peelman, Marc en Rochtus, Luc, Geschiedenis van de steenovens te Sint-Amands*. - Antwerpen, Bornem, 2006.
- Voor een intensief gebruik van dergelijke bronnen: Dejongh, Guy, Tussen immobiliteit en revolutie: de economische ontwikkeling van de Belgische landbouw in een eeuw van transitie, 1750-1850*. - Leuven, 1999; p. 47. - *Onuitgegeven doctoraalsthesis departement Geschiedenis KU Leuven*.
- Zo is de leeszaal van het Algemeen Rijksarchief te Brussel de laatste tijd op dinsdag geopend tot 18u*.
- Al zijn er noloire uitzonderingen. Denken we maar aan de inzet van wijlen professor R. Van Passen (1923-2002) voor het gemeentearchief van Kontich*.
- <http://www.kuleuven.ac.be/admin/rd/niv3p/fvragen.doc>

SAMENVATTING

Er bestaat geen echte relatie tussen enerzijds het historisch onderzoek aan onze Vlaamse universiteiten en anderzijds de plaatselijke erfgoedhouders zoals heem-, geschied- en oudheidkundige kringen, archeologische verenigingen en volkskundige genootschappen, documentatiecentra en thematische erfgoedcentra. Daar zijn diverse oorzaken voor. Historisch onderzoek aan de Vlaamse universiteiten legt steeds meer de nadruk op internationale publicaties en is enkel geïnteresseerd in lokale geschiedenis als ze een unieke, atypische meerwaarde biedt. Dienstverlening via expertise aan lokale kringen scoort beduidend minder in de universitaire loopbaan dan onderzoek en onderwijs. Plaatselijke erfgoedhouders met documentair erfgoed bieden vaak minder gebruikersfaciliteiten dan de stads- en rijksarchieven, en lijden er ook onder dat hun materiaal niet altijd grondig toegankelijk is gemaakt.

ABSTRACT

There is no serious relationship between historical research at Flemish universities and keepers of the local heritage such as local history, folklore and archaeology associations, local documentation centres and local heritage centres. Different factors may account for this. Historical research at Flemish universities, more than ever, emphasizes international peer-reviewed publications and turns to local history only when it presents an atypical surplus value. Within a university career, service provision by providing expertise to local associations is valued less than research and education. Moreover, local heritage keepers often provide fewer facilities than their colleagues of town and state archives, and parts of their documentation or collections are not readily accessible.